

Kako konstruirati $\sqrt{3}$?

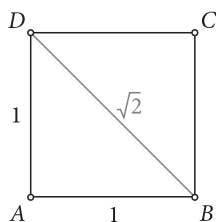
Nikol Radović, Sisak

U prošleme broju Matke mogli ste pročitati prvi dio članka o iracionalnim brojevima. Naglasak je bio na konstrukciji dužine čija je duljina jednaka $\sqrt{2}$, ali i na konstrukciji različitih geometrijskih figura koje su povezane s brojem $\sqrt{2}$. U ovome broju bavit ćemo se konstrukcijom dužina čija je duljina $\sqrt{3}$.

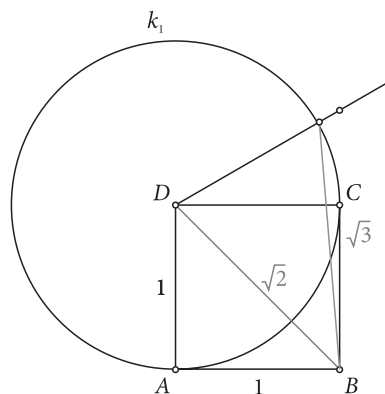
Primjer 5. Nacrtajmo/konstruirajmo dužinu duljine $\sqrt{3}$ mjernih jedinica.

Rješenje:

- Nacrtajmo kvadrat $ABCD$, duljine stranice 1 mjerne jedinice.
- Znamo (**Primjer 1.** Matka 91) da je dijagonala $\overline{BD}$ kvadrata $ABCD$ duljine $\sqrt{2}$ mjernih jedinica, slika 22.
- Nacrtajmo/konstruirajmo polupravac DE koji s polupravcem DC zatvara kut veličine 30° .
- Kružnica $k_1(D, |DC|)$ siječe polupravac DE u točki F .
- Duljina dužine $\overline{CF}$ je $\sqrt{3}$ mjernih jedinica, slika 23.

Slika 22.

Slika 23.

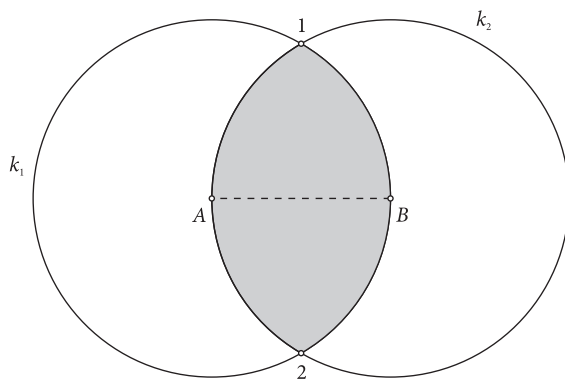

S iracionalnim brojem $\sqrt{3}$ povezana je geometrijska figura *Vesica Piscis* (doslovni prijevod s latinskog je *riblji mjehur*). To je jednostavna geometrijska figura definirana kao presjek dvaju krugova jednakih duljina polumjera koja se primjenjuje u arhitekturi, građevinarstvu, likovnoj umjetnosti... od antičkog doba do današnjih dana.

Primjer 6. Nacrtajmo/konstruirajmo *Vesicu Piscis*.

Rješenje:

- Nacrtajmo dužinu $\overline{AB}$.
- Nacrtajmo/konstruirajmo kružnice $k_1(A, |AB|)$ i $k_2(B, |AB|)$.
- Kružnice se sijeku u točkama 1 i 2.
- *Vesica Piscis* je geometrijska figura određena lukovima kružnica k_1 i k_2 točkama 1 i 2, slika 24.

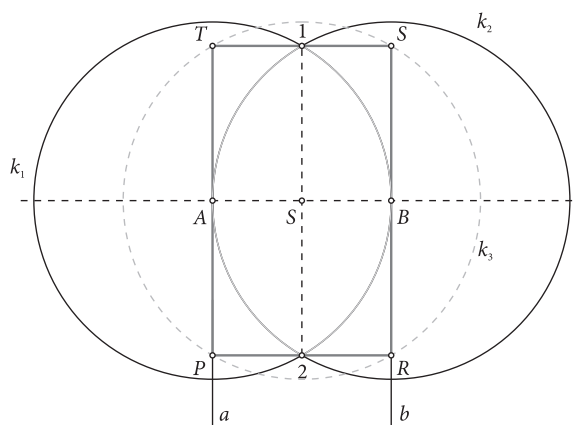

Slika 24.

Primjer 7. Veza *Vesica Piscis* i broja $\sqrt{3}$

- Početak je slika 24. iz **Primjera 6**.
- Nacrtajmo kružnicu $k_3(S, |AB|)$, pri čemu je točka S polovište dužine $\overline{AB}$.
- Rubnim točkama A i B dužine $\overline{AB}$ nacrtajmo/konstruirajmo okomice a i b .
- Pravac a siječe kružnicu k_3 u točkama P i T, odnosno pravac b u točkama R i S.
- Ako pretpostavimo da je duljina dužine $\overline{AB}$ jednaka 1 mjernoj jedinici, tada je $|12| = |RS| = |PT| = \sqrt{3}$ mjernih jedinica, slika 25.
- Pravokutnik PRST je $\sqrt{3}$ - pravokutnik.

Slika 25.

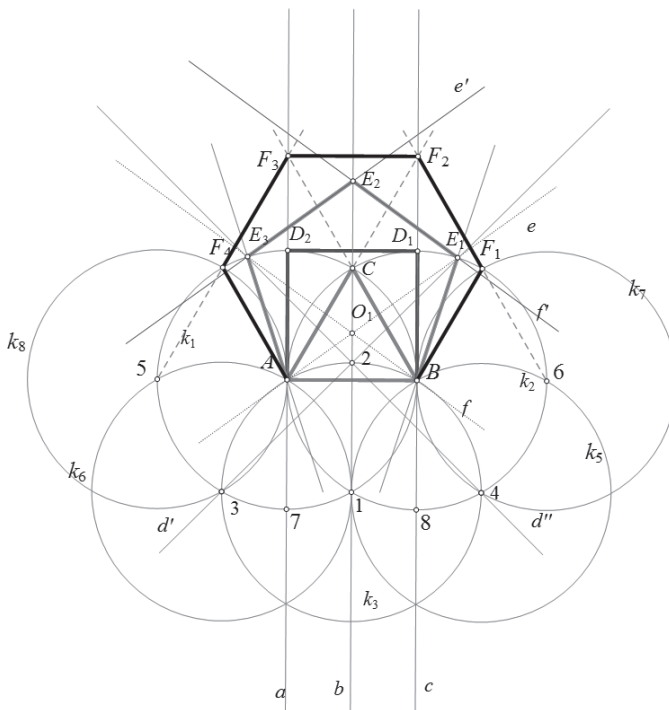
Primjer 8. Neka je zadana dužina $\overline{AB}$. Nacrtajmo jednakostraničan trokut, kvadrat, pravilni peterokut, šesterokut... iz *Vesice piscis*.

Rješenje:

- Nacrtajmo kružnice $k_1(A, |AB|)$, $k_2(B, |AB|)$.
- Kružnice k_1 i k_2 sijeku se u točkama 1 i C.
- Točke A, B i C su vrhovi jednakostraničnog trokuta ABC.
- Nacrtajmo kružnicu $k_3(1, |AB|)$.
- Kružnice k_1 i k_3 sijeku se u točkama 2 i 3, a kružnice k_2 i k_3 sijeku se u točkama 2 i 4.
- Točkama A i B nacrtajmo/konstruirajmo okomice a i c na dužinu $\overline{AB}$.
- Pravac a i kružnica k_1 sijeku se u točkama 7 i D_2 .
- Pravac c i kružnica k_2 sijeku se u točkama 8 i D_1 .
- Točke A, B, D_1 i D_2 vrhovi su kvadrata ABD_1D_2 .
- Nacrtajmo/ konstruirajmo pravce $d' = 23$ i $d'' = 24$.
- Pravac d' siječe kružnicu k_2 u točki E_1 , a pravac d'' siječe kružnicu k_1 u točki E_3 .
- Nacrtajmo/ konstruirajmo pravce $e = AE_1$ i $f = BE_3$.
- Točkom E_3 nacrtajmo/konstruirajmo pravac e' usporedan s pravcem e.
- Točkom E_2 nacrtajmo/konstruirajmo pravac f' usporedan s pravcem f.
- Pravci e' i f' sijeku se u točki E_2 .

- Točke A, B, E_1, E_2 i E_3 redom su vrhovi pravilnog peterokuta $ABE_1E_2E_3$.
- Nacrtajmo kružnice $k_5(4, |AB|)$, $k_6(3, |AB|)$.
- Kružnice k_2 i k_5 sijeku se u točki 6.
- Nacrtajmo kružnicu $k_7(6, |AB|)$.
- Kružnice k_1 i k_6 sijeku se u točki 5.
- Nacrtajmo kružnicu $k_8(5, |AB|)$.
- Kružnice k_2 i k_7 sijeku se u točkama 4 i F_1 .
- Kružnice k_1 i k_8 sijeku se u točkama 3 i F_4 .
- Polupravci AC i $6F_1$ sijeku se u točki F_2 .
- Polupravci BC i $5F_4$ sijeku se u točki F_3 .
- Točke A, B, F_1, F_2, F_3 i F_4 vrhovi su pravilnog šesterokuta $ABF_1F_2F_3F_4$, slika 26.

Slika 26.

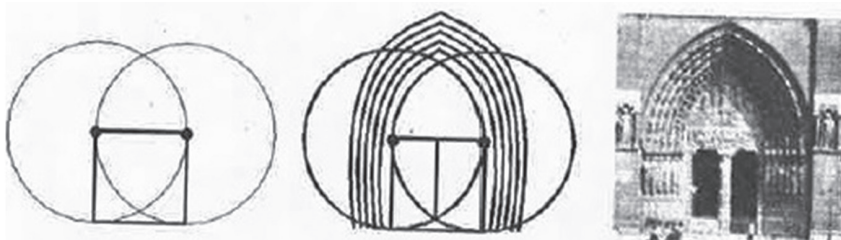
- Konstrukciju možemo nastaviti crtanjem/konstruiranjem pravilnog osmerokuta, deseterokuta, dvanaesterokuta, slika 27.

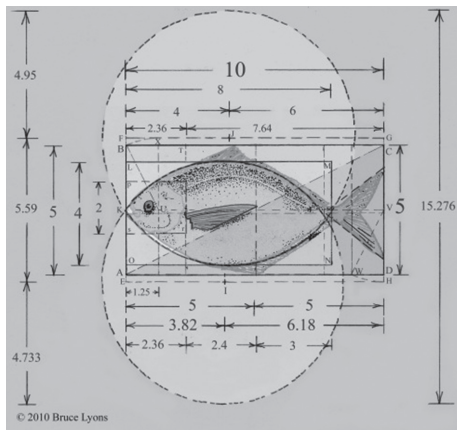

Slika 29. Cathedral of Notre Dame, Pariz

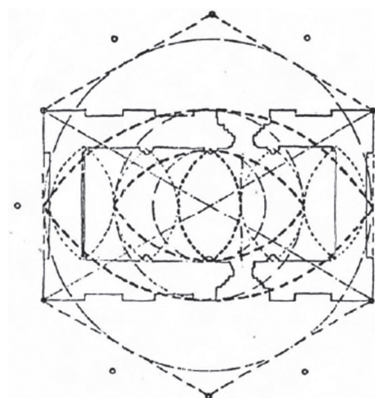

Slika 30.

Slika 31.

Slika 32.

Tlocrt *Chapel of St. Mary Glastonbury* temelji se na iracionalnom broju $\sqrt{3}$

Literatura

1. A. Baragar. *A Survey of Classical and Modern Geometries with Computer Activities*, Prentice – Hall, 2001.
2. R. E. Brown, A. Owens. *Tilted Squares, Irrational Numbers, and the Pythagorean Theorem*, MTMS, Vol. 15, No. 1, August 2009., 57 – 62.
3. P. A. Calter. *Squaring the Circle Geometry in Art and Architecture*, Key College Publishing, 2008.
4. M. J. Schneider. *A Beginner's Guide to Constructing the Universe The Mathematical Archetypes of Nature, Art and Science*, HarperPerennial, 1995.
5. S. Skinner. *Sacred Geometry – Deciphering the Code*, Gaia Books, 2006.
6. R. Svedrec, N. Radović, T. Soucie, I. Kokić. *Tajni zadatak 008 – udžbenik iz matematike za osmi razred osnovne škole s CD-om*, Školska knjiga, Zagreb, 2007.
7. R. Svedrec, N. Radović, T. Soucie, I. Kokić. *Tajni zadatak 008 – radna bilježnica iz matematike za osmi razred osnovne škole*, Školska knjiga, Zagreb, 2007.

Internetske adrese

1. <http://mathworld.wolfram.com/VesicaPiscis.html> (5. 1. 2015.)
2. <http://shadowsineden.blogspot.com/2013/01/vesica-piscis-tale-of-fish.html> (5. 1. 2015.)
3. <http://www.esotericonline.net/profiles/blogs/vesica-piscis> (5. 1. 2015.)
4. <https://brucelyonsblog.wordpress.com/2010/04/11/the-vase-of-life-vesica-piscis-and-21-6> (15. 1. 2015.)

